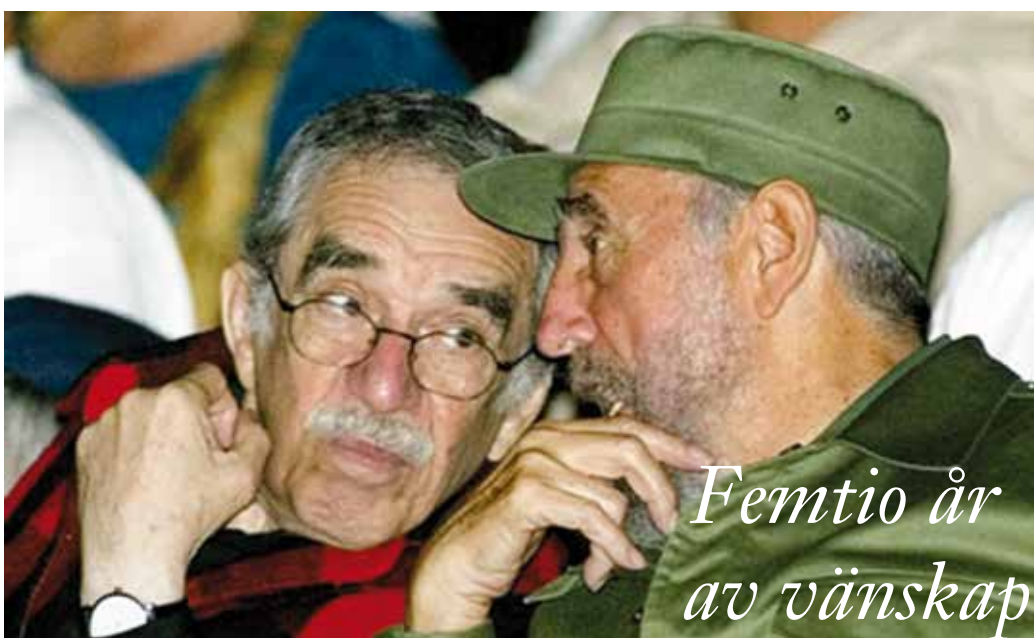

Gabriel García Márquez & Fidel Castro Ruz

Eva Björklund

Jag var där, i Havanna, när Hundra år av ensamhet kom ut i massupplaga. Vi köade på dagen och slukade den samma natt. Gabriel García Márquez, Gabo, var redan känd på Kuba. Som ung journalist var han där 1959 för att skriva om "skäggen", som besegrade USAs lakejregim. Och sedan arbetade han för Prensa Latina.

Fidel berättar: "Vår nyhetsbyrå hade precis grundats och anlidade, bland andra, en blygsam journalist av colombiansk börd, vid namn Gabriel García Márquez. Varken Prensa Latina eller Gabo kunde ana att ett Nobelpris skulle komma i deras väg, men vem vet: med denne telegrafistsons enastående fantasiförmåga i en liten by i Colombia, bland bananodlande storgodsägare och USA-bolag är allt möjligt."

Deras vägar hade dem ovetande korsats i Bogota 1948. I Juventud Rebelde återgav Fidel 2002 hur han vid ett möte berättat om El Bogotazo: "De har mördat Gaítan, ljud skriken genom Bogotá den 9 april, dit vi hade rest för att organisera en latinamerikansk studentkongress. Som förlamade såg vi folkmassan släpa mördaren längs gatan och sätta eld på affärer, kontor, biografier, byggnader. En man gav utlopp för sin förtvivlan på sin skrivmaskin för att sedan kasta iväg den så att den slogs i bitar mot gatan.

Medan jag berättade detta fick jag veta att Gabo var med i sällskapet och tänkte att kanske hade vi dragit fram lika uppskakade på samma gator. Med min inbitna nyfikenhet slängde jag ut frågan: Och du då, vad gjorde du under El Bogotazo? Och han, orubblig, ur djupet av sin överraskande fantasi, oberäknelig, enastående, svarade utan att blinka, leende och spirituellt, självklart som alltid: "Fidel, mannen med skrivmaskinen var jag."

Fidel har också sagt

"Gabo har jag alltid känt, och första gången kan ha ägt rum vid någon av alla dessa tidpunkter och ställen som rymts i det Garciamarquezianska poetiska landskapet. Han övertygade mig om att jag i nästa inkarnation inte bara ville bli författare, utan också av hans sort, med dessa bländande överdrifter. En gång berättade han att jag kulle ha ätit 18 glasskolor, mot vilket jag som alla förstår protesterade med all min kraft."

"Gabo har hela tiden skickat mig manus, storsint och anspråkslöst som han brukade också till andra som han

tyckte om, utkast till sina böcker, som uttryck för vår långvariga och innerliga vänskap. Han har en barnets godhet och kosmiska talang, en morgondagens människa som vi tackar för att ha levt detta liv för att berätta om det."

När Fidel började återhämta sig efter sin svåra sjukdom tillhörde Gabo de första som besökte honom. "Jag ville träffa Gabo och hans hustru, Mercedes Barcha... Jag längtade så efter att prata med dem för att minnas nästan 50 års vänskap."

Så det var ganska självklart att Gabo tog vägen förbi Havanna när han skulle hämta nobelpriset i Stockholm 1982. Och här samlade vi alla latinamerikanska och andra solidaritetsorganisationer till ett jättemöte på Folkets Hus för att hylla honom. Det var storartat, och så underbart med Sara Lidman som värd för Gabo, känslan av samband mellan Missenträsk och Macondo, byar i världen som är världen. Sen vet jag inte hur det gick till men när vi strömmade ut ur den stora salen stod de vid alla utgångar med romflaskor, en gåva från Fidel till alla och envar. Kubas ambassadör uppkallades till UD för en reprimand för detta brott mot svenska utskänkningslagen.

Kubas Internationella filmskola

Gabo är också en av de mest hyllade författarna på Kuba. Han gjorde också en enastående insats för filmkonsten på Kuba, Latinamerika och tredjevärlden genom att skänka en del av sitt Nobelpris till Kubas Internationella Filmskola. Där har kubanska och latinamerikanska filmare, intellektuella och studenter fått sin skolning. Dit har de mest framstående regissörer och filmskapare kommit för att dela med sig av sina kunskaper och erfarenheter. Där ledde också Gabo sedan 1986 sin berömda workshop "Hur man berättar en historia". Resultaten kan ses i den höga kvaliteten i kubansk och latinamerikansk film.

Det blev Raul Castro som stod för Kubas kondoleans till hustru Mercedes: "Kära Mercedes: Hela världen och framför allt Vårt Amerikas folk har förlorat en epokgörande intellektuell och författare. Vi kubaner har förlorat en kär vän, innerlig och solidarisk. Verk av människor som han är odödliga."

Fidels och Gabos var en historisk vänskap mellan två av Latinamerikas mest framstående personligheter, en vänskap lika gammal som den kubanska revolutionen.